

Öppen utfrågning Utbildningsutskottet: Trygghet och studiero i skolan

Specialpedagogiska skolmyndigheten, har uppdraget att arbeta för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsförmåga ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Vi arbetar förbyggande dels genom generella insatser som organisationsutveckling och stödmaterial. Men också genom ett verksamhetsnära stöd till skolpersonal kring elever vars behov skolan har svårt att möta. Arbetet med att tillförsäkra elever trygghet och studiero handlar i vårt stöd till skolan om att skapa en tillgänglig lärmiljö och att hitta fungerande åtgärder för elever i behov av stöd, ofta med funktionsnedsättning. Vi ser att en tillgänglig lärmiljö och ett fungerande stöd minskar risken för att rektorer och lärare ska hamna i situationer då de tvingas vidta disciplinära åtgärder mot enskilda elever.

Vi samarbetar också med de andra skolmyndigheterna. För knappt ett år sedan medverkade vi som sakkunniga i åtta av Skolinspektionens anmälningsärenden. De ärendena handlade om elever som blivit utsatta för återkommande fasthållningar eller systematiska fysiska ingripanden i skolan. Flera av de elever som förekom i ärendena hade någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, och samtliga elever hade behov av stöd.

När lärare och rektorer fick utökade befogenheter att vidta disciplinära åtgärder med syftet att upprätthålla trygghet och studiero, befarade vi att det fanns en risk att elever med osynliga funktionsnedsättningar i högre utsträckning än andra elever skulle komma att utsättas för disciplinära åtgärder. Inte för att utbrott eller problematiska beteenden är konsekvenser av någon funktionsnedsättning, utan för att det är en utmaning att ha sociala och kommunikativa svårigheter i en skola där det sociala samspelet både kan sägas vara aspekter av utbildningsmål och medel för lärande, som Skolverket skrev i sin rapport från år 2009.

Såväl i våra yttranden till Skolinspektionen som i vårt stöd till skolor betonar vi vikten av ett gott förebyggande arbete. Det handlar om att skapa en tillgänglig lärmiljö och ge ett stöd som verkligen motverkar funktionsnedsättningens konsekvenser, och det handlar om att ta hänsyn till en elevens behov i hela lärmiljön. För att ge ett sådant stöd måste skolorna både ha god kompetens om funktionsnedsättningen, men framförallt veta vilka konsekvenser den får för den enskilda eleven. För att förstå den enskilda elevens behov behöver vi lyssna på eleven, vilket förutsätter en god relation. Relationen mellan lärare och elev är viktig för alla elever, men särskilt viktigt för de elever som inte själv så lätt bygger relationer.

Vi tror att trygghet och studiero i skolan börjar med att rektorer, skolhuvudmän och andra beslutsfattare tar sitt ansvar för att ge skolpersonal förutsättningar att bygga de viktiga relationerna, snarare än att ge skolpersonal ett ansvar att

upprätthålla ordningen genom att ingripa med disciplinära åtgärder då en elev bryter mot ordningsreglerna.

